

Методика експрес-аналізу фінансових результатів діяльності підприємства

Касич А.О.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту
Київського національного університету технологій та дизайну

Мирошніченко К.О.

магістрант
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського

Похила М.О.

магістрант
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського

Статтю присвячено питанням удосконалення методики аналізу фінансових результатів з урахуванням вимог сучасної практики до представлення інформації про діяльність підприємства. Досліджено основні підходи та етапи аналізу фінансових результатів, які використовуються в сучасних умовах. Визначено шляхи та пропозиції щодо вдосконалення методики аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.

Ключові слова: фінансові результати, методика, аналіз, доходи, витрати, прибуток, експрес-аналіз.

Касич А.А., Мирошніченко Е.А., Похила Н.А. МЕТОДИКА ЭКСПРЕСС-АНАЛИЗА ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Статья посвящена вопросам совершенствования методики анализа финансовых результатов с учетом требований современной практики к предоставлению информации о деятельности предприятия. Исследованы основные подходы и этапы анализа финансовых результатов, которые используются в современных условиях. Определены пути и предложения по совершенствованию методики анализа финансовых результатов деятельности предприятия.

Ключевые слова: финансовые результаты, методика, анализ, доходы, расходы, прибыль, экспресс-анализ.

Kasych A.O., Myroshnichenko K.O., Pochyla M.O. EXPRESS-ANALYSIS METHOD OF FINANCIAL RESULTS OF BUSINESS ACTIVITY OF THE ENTERPRISE

The article investigates the questions of improvement of the method of analysis of financial results taking into account the requirements of modern practice to the presentation of information on the activities of the enterprise. Also there are studied the main approaches and stages of the analysis of financial results, which are used in modern conditions. The ways and suggestions on perfection of the method of analysis of financial results of the enterprise activity are determined.

Keywords: financial results, methodology, analysis, income, expenses, profit, express analysis.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Активізація діяльності українських підприємств на зовнішніх ринках визначає потребу в підвищенні рівня прозорості інформації щодо результатів діяльності та використання того набору показників, які є зрозумілими для зарубіжних контрагентів. Стабільні фінансові результати свідчать про надійність підприємства для контрагентів та кредиторів, його привабливість для інвесторів, його значимість як платника податків. Саме тому можна стверджувати, що зацікав-

леність у стабільних фінансових результатах існує не лише у власників та працівників підприємства. Якщо ж урахувати інтереси безпосередньо зовнішніх користувачів, то для забезпечення зрозумілості інформації про підприємство слід використовувати ті показники, які будуть зрозумілими для всіх. Відповідно, важливим завданням у практичній частині аналітичної діяльності підприємства є формування та представлення результатів аналізу відповідно до потреб користувачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання вдосконалення методичних підходів до аналізу фінансових результатів певним чином представлені в науковій літературі. При цьому їх доцільно розподілити за такими основними напрямками:

по-перше, дослідження понятійного апарату поняття «фінансові результати», дискусія навколо якого не припинилася і дотепер, представлена в роботах Л.В. Дікань [2], Н.С. Струк [10];

по-друге, розмежування основних етапів та методів аналізу фінансових результатів, які традиційно використовуються на українських підприємствах –

це праці Є. Гнатенко [1], Н.М. Левченко [7], С.В. Шубіної [11], Ю.М. Оськіної [8];

по-третьє, ідентифікація сучасних моделей аналізу фінансових результатів, які представлено в працях [6; 7; 11];

по-четверте, залежність аналізу фінансових результатів від систем обліку та облікової політики підприємства [3–5; 11].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є узагальнення практичного досвіду зарубіжних підприємств щодо оприлюднення фінансових результатів діяльності та формування на цій основі методики їх експрес-діагностики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансові результати підприємства – це перевищення доходами, отриманими в процесі його підприємницької діяльності, витрат на її здійснення за певний проміжок часу.

НПСБО 1, регламентуючи структуру форми 2 Звіту про фінансові результати, визначає склад основних фінансових результатів, серед яких – доходи, витрати, прибуток та різні їх види залежно від видів діяльності та рівня агрегування інформації.

Моніторинг фінансових результатів здійснюється підприємством постійно та виконує функції не лише інформаційної бази для внутрішнього аналізу та прийняття управлінських рішень, а й для їх представлення для користування загалом. Фінансові результати діяльності підприємства є досить важливими для багатьох категорій користувачів, які мають свої інтереси, а отже, врахування в ході аналізу інформаційних потреб цих користувачів визначає необхідність зміни і методики аналізу через її доповнення новими, більш сучасними показниками.

Перелік показників, які характеризують фінансові результати, є досить масштабним, а сам процес аналізу дуже трудомістким.

Проблеми аналізу фінансових результатів: – існує досить велика кількість показників, які використовуються науковцями та практиками, причому вони певною мірою відрізняються;

– традиційні показники належать до ретроспективного аналізу, але потреба в їх моніторингу належить до цілей оперативного та перспективного аналізу розвитку підприємства;

– аналіз фінансових результатів більше внутрішньо орієнтований, але потреба в ньому є в тому числі й у зовнішніх користувачів.

Вирішення цих проблем, на нашу думку, полягає у розробленні методики експрес-аналізу фінансових результатів, який не буде трудомістким, але буде забезпечувати інформацію для потреб різних користувачів.

Для обґрунтування методики експрес-аналізу фінансових результатів необхідно систематизувати підходи, які сформовані в науковій літературі, та вивчити досвід реальних підприємств.

Так, інтерпретація різнотекстового тлумачення фінансових результатів підприємства представлено в роботі Н.С. Струк та Ю.І. Муц [10], які розглядали загально-економічний, управлінський та обліково-аналітичний контексти фінансових результатів. Основні види та етапи аналізу фінансових результатів, а також набір методичних інструментів, які доцільно використовувати при цьому, представлено в роботах Є. Гнатенко [1], Н. Струк [10]. Сучасні ринкові методи зовнішньо-орієнтованого аналізу, зокрема SWOT-аналіз, запропоновано використовувати й у процесі аналізу фінансових результатів у роботах І.А. Панченко [9], Ю.М. Оськіної [8]. Важливим, але не повною мірою розкритим у наявних методиках є аналіз якості прибутку. Прибуток має високу якість, якщо паралельно зростає обсяг виробництва, знижуються витрати на виробництво; низька якість прибутку означає зростання цін на продукцію без збільшення випуску та продажів у натуральних показниках. Разом із тим якісним має бути й процес використання прибутку.

Узагальнення представлених у науковій літературі підходів до аналізу фінансових результатів дає змогу представити їх у такому вигляді (рис. 1).

Представлені етапи аналізу повною мірою відповідають структурі та змісту основних форм складання звітності в Україні та фактично представляють її в агрегованому вигляді. Однак зовнішні користувачі можуть самостійно «зчитати» звітність та мати від-

Рис. 1. Наявні та пропоновані етапи аналізу фінансових результатів підприємства

Джерело: складено авторами

повідне уявлення про динаміку фінансових результатів відповідно до своїх потреб. Водночас зарубіжні й аналітичні агенції, фінансові організації та підприємства застосовують набір більш сучасних методичних підходів, пошук яких у науці аналізу не припиняється.

Вивчення вимог до форми представлення інформації про фінансові результати та узагальнення досвіду провідних зарубіжних підприємств дають змогу сформулювати **мету експрес-аналізу фінансових результатів** у сучасних умовах – формування комплексної інформації про формування та використання фінансових результатів у розрізі видів діяльності, сегментів та ринків збуту з урахуванням ринкової орієнтації.

Для того щоб результати аналізу відповідали запитам користувачів, доцільно в процесі розроблення методики аналізу, яка буде використовуватися на даному підприємстві, слід дотримуватися таких основних принципів, як:

- забезпечення прозорості інформації;
- постійна орієнтація на пошук нових сучасних підходів до аналізу;
- відображення цілей перспективного розвитку.

Наявну методику аналізу фінансових результатів слід доповнити такими основними етапами:

- аналіз формування доходів у розрізі видів діяльності, операційних сегментів та географічних регіонів. Велика кількість підприємств здійснюють свою діяльність та досліджують фінансові результати від операційної та фінансової діяльності; крім того, мають диверсифіковане виробництво та реалізують свою продукцію на ринках багатьох країн;

- аналіз фінансових результатів у розрізі представлення інформації із застосуванням сучасних моделей (EVA, EBIDTA, ROE, EPS, ін.);

- аналіз дивідендної політики – характеризує орієнтацію акціонерів на власні інтереси чи на інтереси підприємства;

- аналіз якості використання прибутку. Якість формування прибутку значною мірою залежить від якості його використання, тобто спрямування на інвестиції та інновації.

Загалом підприємства повинні варіювати і набори показників, і методичні прийоми для їх обробки, оскільки потреби в результатах аналізу у різних категорій користувачів відрізняються; важливо забезпечити підвищення рівня оперативності цього виду аналізу.

Таблиця 1

Табло експрес-аналізу фінансових результатів

Показники	За видами продукції			У розрізі географічних регіонів		
	А	Б	В			
Дохід від реалізації продукції						
Валовий прибуток						
Валова рентабельність						
Операційний прибуток						
Операційна рентабельність						
Чистий прибуток						
Рентабельність за чистим прибутком						
ЕВІТДА						
Рентабельність за ЕВІТДА						
Капітал						
Рентабельність капіталу (ROE)						
Кількість акцій, середньозважена						
Прибуток на одну акцію (EPS)						
Величина інвестицій						

Джерело: складено авторами

Для проведення експрес-аналізу фінансових результатів пропонується використовувати табло індикаторів із певним рівнем деталізації інформації (табл. 1).

Представлена форма має певні переваги, оскільки вона дасть змогу сформулювати та подати інформацію щодо фінансових результатів у розрізі операційної та фінансової діяльності, що є важливим у сучасних умовах.

Висновки з цього дослідження. Українські підприємства потребують підвищення рівня інформаційної прозорості про результати своєї діяльності, що, своєю чергою, вимагає вдосконалення методики аналізу. У переважній більшості аналітичні процедури передбачають дослідження доходів та структури доходів, витрат та фінансових результатів відповідно до понятійного апарату та

набору показників, які представлені у фінансовій звітності згідно з НП(С)БО 1.

Вивчення обґрунтованих у науковій літературі підходів та узагальнення досвіду зарубіжних підприємств дали змогу запропонувати основні напрями вдосконалення аналізу фінансових результатів на підприємствах, серед яких: аналіз формування доходів у розрізі видів діяльності, операційних сегментів та географічних регіонів; аналіз фінансових результатів у розрізі представлення інформації із застосуванням сучасних моделей; аналіз дивідендної політики та аналіз якості використання прибутку. Оскільки існує реальна потреба в проведенні комплексного та своєчасного аналізу фінансових результатів, було запропоновано табло основних показників-індикаторів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гнатенко Є., Венгер Н. Методичні підходи до проведення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Економічні науки. 2016. № 1(6). С. 42–46.
2. Дікань Л.В. Фінансовий результат підприємств: теоретичні узагальнення та прикладний аналіз: монографія. Харків: СПД Лібуркіна Л.М., 2008. С. 92.
3. Касич А.О., Ткаченко І.В. Відмінності встановлення фінансового результату в бухгалтерському і податковому обліку. Актуальні проблеми економіки. 2011. № 2(116). С. 185–191.
4. Касич А.О., Онищенко О.В. Еволюція наукових підходів до формування облікової політики підприємства. Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. 2013. Вип. 1/2013(78). С. 172–181.
5. Науково-методичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком підприємства / А.О. Касич, Р.М. Циган, О.І. Карбан. Проблеми економіки. 2013. № 1. С. 252–257.

6. Касич А.О., Хіміч І.Г. Методичні підходи щодо оцінки ефективності діяльності підприємства. Бізнес Інформ. 2012. № 12. С. 55–59.
7. Левченко Н.М., Кулик Ж.О. Удосконалення методики аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2014. № 21. С. 68-72.
8. Оськіна Ю.Н., Баєва Е.А. Обзор методик анализа финансовых результатов. Социально-экономические явления и процессы. 2013. № 4(050). С. 126–130.
9. Панченко І.А. Методика зовнішнього фінансового аналізу фінансових результатів діяльності: практика застосування на прикладі підприємств молокопереробної галузі. Вісник ЖДТУ. 2012. № 2. С. 86–92.
10. Струк Н.С., Муц Ю.І. Перспективи розвитку методичного підходу до аналізу фінансових результатів на підприємстві. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2017. № 24–25. С. 109–113.
11. Шубіна С.В., Папко Ю.В. Теоретико-методичні підходи до обліку та аналізу фінансових результатів промислового підприємства. Вісник Університету банківської справи. 2015. № 2(23). С. 142–147.

REFERENCES:

1. Hnatenko Ye., Venher N. (2016). Metodichni pidkhody do provedennia analizu finansovykh rezultativ diialnosti pidpriemstva [Methodical approaches to the analysis of financial results of the enterprise] Naukovyi visnyk MNU imeni V.O. Sukhomlyns'koho. Ekonomichni nauky, no. 1 (6), pp. 42-46.
2. Dikan L.V. (2008). Finansovy rezultat pidpriemstv: teoretychni uzahalnennia ta prykladnyi analiz [Financial results of enterprises: theoretical generalizations and applied analysis]. Kharkiv: SPD Liburkina L.M., 92 s. (in Ukrainian).
3. Kasych A.O., Tkachenko I.V. (2011). Vidminnosti vstanovlennia finansovoho rezultatu v bukhgalterskomu i podatkovomu obliku [Differences in the establishment of financial results in accounting and tax accounting]. Aktualni problemy ekonomiky, no. 2(116), pp. 185–191.
4. Kasych A.O., Onyshchenko O.V. (2013). Evoliutsiia naukovykh pidkhodiv do formuvannia oblikovoi polityky pidpriemstva [Evolution of scientific approaches to the formation of enterprise accounting policy] Visnyk Kremenchut's'koho natsionalnogo universytetu imeni Mykhaila Ostrohrad's'koho, no. 1(78), pp. 172–181.
5. Kasych A.O., Tsyhan R.M. (2013). Naukovo-metodychni aspekty oblikovo-analitychnoho zabezpechennia upravlinnia prybutkom pidpriemstva [Scientific and methodical aspects of accounting and analytical support of enterprise profit management]. Problemy ekonomiky, no.1, pp. 252–257.
6. Kasych A.O., Khimich I.H. (2012). Metodichni pidkhody shchodo otsinky efektyvnosti diialnosti pidpriemstva [Methodological approaches to assessing the effectiveness of an enterprise]. Biznes-Inform, no. 12, pp. 55–59.
7. Levchenko N.M., Kulyk Zh.O. (2014). Udoskonalennia metodyky analizu finansovykh rezultativ diialnosti pidpriemstva [Improvement of the method of analysis of financial results of the enterprise]. Investytsii: praktyka ta dosvid. no. 21, pp. 68-72.
8. Oskyna Yu.N., Baeva E.A. (2013). Obzor metodyk analiza finansovykh rezultatov [Review of methods for analyzing financial results]. Sotsialno-ekonomycheskye yavleniia y protsess, no.4 (050), pp. 126-130.
9. Panchenko I.A. Metodyka zovnishnoho finansovoho analizu finansovykh rezultativ diialnosti: praktyka zastosuvannia na prykladi pidpriemstv molokopererobnoi haluzi [Methodology of external financial analysis of financial results of activity: practice of application on the example of enterprises of dairy industry]. Visnyk ZhDTU, no. 2, pp.86-92.
10. Struk N.S. (2017). Perspektyvy rozvytku metodychnoho pidkhodu do analizu finansovykh rezultativ na pidpriemstvi [Prospects for the development of methodical approach to the analysis of financial results at the enterprise]. Naukovyi visnyk Mizhnarodnogo humanitarnoho universytetu. no. 24-25, pp.109-113.
11. Shubina S. V., Papko Yu.V. (2015). Teoretyko-metodychni pidkhody do obliku ta analizu finansovykh rezultativ promysloвого pidpriemstva [Theoretical and methodical approaches to the accounting and analysis of financial results of an industrial enterprise]. Visnyk Universytetu bankivskoi spravy, no. 2 (23), pp.142-147.

Method of financial results' express-analysis of the enterprise business activity

Kasych A.O.

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Kyiv National University of Technologies and Design

Myroshnychenko K.O.

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

Pochyla M.O.

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

This article investigates the questions of improvement of the method of analysis of financial results taking into account the requirements of modern practice to the presentation of information on the activities of the enterprise.

An important task in the practical part of the analytical activity of the enterprise is the formation and presentation of the results of analysis in accordance with the needs of users.

Ukrainian enterprises need to increase the level of informational transparency about the results of their activities, which in turn requires improvement of the methodology of analysis. In the overwhelming majority of analytical procedures, research involves the study of income and structure of income, expenses and financial results in accordance with the conceptual apparatus and a set of indicators presented in the financial statements in accordance with NP(S)A 1.

Article emphasizes some problems of financial results analysis: there is a fairly large number of indicators used by scientists and practitioners, and they are somewhat different; traditional indicators refer to the retrospective analysis, but the need for their monitoring refers to the objectives of the operational and prospective analysis of

enterprise development; the analysis of financial results is more internal-oriented, but the need for it is including the external users.

Also there are studied the main approaches and stages of the analysis of financial results, which are used in modern conditions. Among the main stages, the following stages are distinguished: analysis of the dynamics and structure of the company's income, analysis of the dynamics and structure of operating expenses, analysis of the formation and distribution of profit, analysis of indicators of profitability.

The study of well-grounded scientific literature approaches and the generalization of the experience of foreign enterprises allowed to propose the main directions of improvement of the analysis of financial results at enterprises, among them: the analysis of income generation by the type of activity, operating segments and geographic regions, analysis of financial results in the context of presenting information using modern models, dividend policy analysis and profitability analysis. Since there is a real need for a comprehensive and timely analysis of financial results, a scoreboard for key indicator indicators was proposed.